

Bron: K. Caminada (2017), Internationale inkomensverhoudingen na de crisis, *Economische Statistische Berichten*, jrg. 102 (4755), 16 december 2017: 587.

Internationale inkomensverhoudingen na de crisis

Koen Caminada, hoogleraar aan de Universiteit Leiden

Wanneer we ervan uitgaan dat inkomensongelijkheid een belangrijk aspect is van maatschappelijke ongelijkheid, dan dringt zich vanzelfsprekend de vraag op hoe groot die ongelijkheid is? Of de trend stijgend of stabiel is? Wat de rol van inkomensheffingen en sociale uitkeringen regelingen daarin is? En of Nederland in internationaal perspectief afwijkt?

Op basis van 293 microdatabestanden heeft het onderzoeksteam *Hervorming van Sociale Regelgeving* van de Universiteit Leiden onlangs het niveau en de ontwikkeling van de inkomensongelijkheid in kaart gebracht voor 47 landen in de periode 1967-2014 (Caminada et al., 2017a). De data is afkomstig van het *LIS Cross-National Data Center* – dat is hiervoor de beste bron. De mate van inkomensongelijkheid is hieronder samengevat met behulp van de Ginicoëfficiënt, waarbij een hoge waarde van de Gini een hoge inkomensongelijkheid impliceert. Gemiddeld over 47 landen bedraagt de Gini van primair inkomen uit loon, vermogen en winst uit onderneming 0,483. Door sociale uitkeringen en inkomensheffingen daalt de scheefheid met 28 procent tot een Gini van 0,347 voor het gestandaardiseerde besteedbaar inkomen. De diverse onderscheiden sociale uitkeringen dragen voor 81 procent bij aan de inkomensherverdeling; de resterende 19 procent kan worden toegerekend aan inkomensheffingen.

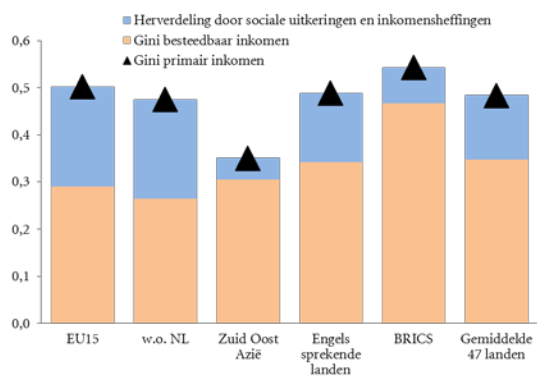
Nederland bevindt zich in een kopgroep van landen waar de ongelijkheid van besteedbare inkomens uiteindelijk relatief laag is (Gini 0,264), mede omdat ons stelsel via sociale uitkeringen en inkomensheffingen de initiële scheefheid van het primair inkomen (Gini 0,475) ongeveer halveert. Nederland staat op plek 5 van de 47 landen indien wordt gerangschikt naar de mate van herverdeling van inkomen. Met name de AOW en aanvullende pensioenen hebben een groot nivellerend effect (samen 56 procent), terwijl 28 procent van de herverdeling kan worden toegerekend aan de inkomensheffingen (vergelijkbaar met Caminada et al, 2017b).

Hoewel internationaal en nationaal steeds vaker zorgen worden uitgesproken over een toenemende inkomensongelijkheid (met name aan de top), blijkt dat de inkomensverdeling als geheel in veel landen niet veel is veranderd sinds de Grote Recessie. Wel is in veel landen sinds 2007 sprake van een toename van de ongelijkheid van primaire inkomens. Maar deze stijging is vrijwel volledig tenietgedaan door de toegenomen herverdeling via sociale uitkeringen en directe belastingen. Anders dan vaak wordt aangenomen, is de herverdelende werking van verzorgingsstaten sinds de Grote Recessie niet afgenomen, maar juist toegenomen. Met name de vaak publieke pensioenen blijken een grotere reductie van de inkomensongelijkheid te bewerkstelligen.

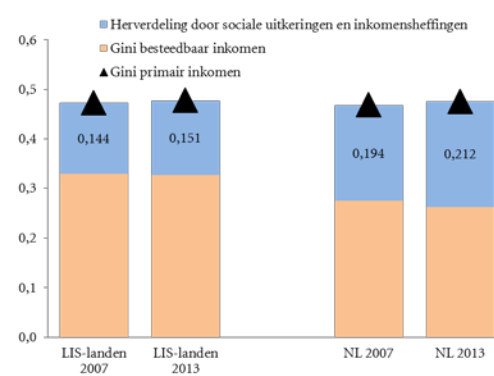
De kwalitatief steeds betere microdata over inkomens bracht ons deze kennis en nader inzicht. Maar dergelijke empirische analyses kunnen niet laten zien *waarom* de inkomens(her)verdeling verandert. Dat is niet zonder meer het effect van sociaal of fiscaal beleid. Zo mocht verwacht worden dat wanneer de primaire inkomensongelijkheid stijgt, de stelsels van sociale uitkeringen en inkomensheffingen automatisch een meer herverdelend effect sorteren vanwege de progressiviteit van deze systemen. Maar ook demografische ontwikkelingen kunnen een deel van de veranderingen in de herverdeling verklaren. Zo is aannemelijk dat de vergrijzing – die zich in veel landen voordoet – leidt tot meer herverdeling via oudedagsvoorzieningen. Ook de kleiner wordende huishoudens en de veranderende arbeidspatronen zijn van belang.

Toekomstig onderzoek kan een licht werpen op de oorzaken van veranderingen in de inkomens(her)verdeling. Daarbij spelen een groot aantal factoren een rol, die bovendien sterk verschillen in de tijd, tussen sociaal-economische groepen, tussen generaties, tussen landen en zo meer. Elke individuele beslissing om iets te doen of te laten beïnvloedt immers de inkomensverdeling.

Figuur 1 Gini-coëfficiënten gestandaardiseerd inkomen

Figuur 2 Gini-coëfficiënten voor en na de Grote Recessie

Literatuur

Caminada, K., J. Wang, K. Goudswaard en C. Wang (2017a), Income inequality and fiscal redistribution in 47 LIS-countries, 1967-2014, *LIS Working Paper Series* nr. 724.

Caminada K., K. Goudswaard en J. Been (2017b), De ontwikkeling van inkomensongelijkheid en inkomensherverdeling in Nederland 1990-2014: achtergrondinformatie, *Department of Economics Research Memorandum*, Leiden University.